

12. Матвійчук Л.О. Концептуальні аспекти фінансової безпеки підприємства / Л.О. Матвійчук // Економічний вісник Донбасу. – 2009. – № 4 (18). – С. 133-136.
13. Фінансова безпека підприємств і банківських установ [Текст]: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова, [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін]. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
14. Черниш О.В. Фінансова безпека підприємства в умовах кризового середовища / О.В. Черниш, І.О. Тарасенко // Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки. – 2009. – № 3 (Т. 2). – С. 117-119.

УДК 657.61

КОНЦЕПТ «СУДЖЕННЯ АУДИТОРА» У СУЧАСНОМУ ДИСКУРСІ

Пожарицька І.М.

Уперше на підставі дискурсу Міжнародних стандартів аудиту здійснена розробка професійного концепту «судження аудитора», який включає когнітивний образ, інформаційний зміст і інтерпретаційне поле концепту. Дано власне визначення дефініції «судження аудитора». Аналіз розробленого професійного концепту дозволив виділити його ознаки як одиниці когнітивного аудиту.

Ключевые слова: *концепт, дискурс, професійне судження, судження аудитора, когнітивний аудит*

Професійне судження як і професійний скептицизм аудитора складають його головні компетентності характеристики у сучасному стані розвитку аудиторської діяльності. Але, недостатній рівень дослідження теоретичних, методологічних, організаційних і практичних питань формування професійного судження аудитора в Україні обумовили вибір теми статті та свідчать про її актуальність.

Наукове дослідження виконується відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри обліку та аудиту Національної академії природоохоронного та курортного будівництва за темою “Облік, аналіз та аудит в системі управління підприємницькою діяльністю: методологія та організація” (державний реєстраційний номер 0112U008400). У межах наукової програми автором Пожарицькою І.М. досліджуються концептуальні засади професійного судження та думки аудитора, його теоретико-методологічні та організаційні аспекти.

Анкетне опитування дозволило встановити, що термін судження у розумінні практикуючих аудиторів асоціюється з думкою [12]. Проте, нормативне визначення професійного судження у Глосарії термінів аудиту визначає його як процес [3, с.32]. Англомовні джерела також трактують цю дефініцію неоднозначно. Тому потрібен лінгвістичний підхід до розуміння поняття «судження аудитора», а не «професійне судження». Для цього можна використати досягнення когнітивної лінгвістики – концепт.

Мета статті – розробити професійний концепт «судження аудитора» та описати методику його розробки; запропонувати власне визначення дефініції «судження аудитора» як інформаційного ядра концепту.

В.А. Маслова пише: «Всю пізнавальну діяльність людини (когніцію) можна розглядати як те, що розвиває вміння орієнтуватися в світі» [7, с.10]. Подібна діяльність обов’язково зв’язана з необхідністю ототожнювати і розрізняти об’єкти. Саме для забезпечення ментальних операцій такого роду в мові створюються концепти.

Термін «концепт» з’явився в 1928 році, коли С.А. Аскольдов опублікував статтю «Концепт і слово», але ще довгий час дане поняття не розглядалося в науковій літературі як термін. Аскольдов

представляв концепт як ментальне об'єднання, що заміщає в процесі думки якусь безліч однорідних об'єктів [2].

Слід чітко розрізняти терміни «концепт» і «значення». «Значення» – поняття вужче, таке, що входить до складу концепту. Саме учені, що займаються когнітивною лінгвістикою, довели той, на перший погляд, парадоксальний факт, що статті, що приводяться в тлумачному словнику, недостатньо для отримання повного уявлення про те або інше поняття [11].

Зараз в лінгвістиці можна позначити три основні підходи до розуміння концепту, що базуються на загальному положенні: концепт – синонім сенсу, те, що називається змістом поняття.

Перший підхід (представником якого є Ю.С. Степанов) розглядає культуру як сукупність взаємозв'язаних концептів [15]. З цього виходить, що концепт – основний елемент культури в ментальному світі людини.

Згідно другої теорії розуміння концепту (Н.Д. Арютюнова і її школа, Т.В. Булигіна, А.Д. Шмельов), єдиним способом формування концепту є семантика [4, 14].

Прихильники третього підходу (Д.С. Ліхачев, Е.С. Кубрякова) вважають, що концепт не виникає безпосередньо із значення слова, а є результатом зіткнення значення з національним і особистим досвідом носія мови. Таким чином, концепт предстає як посередник між словом і реальністю [5].

На наш погляд, саме третій підхід до визначення концепту може бути використаний щодо професійних когніцій. Тобто, наприклад, у когнітивному аудиті основоположні категорії можуть трактуватися не тільки у загальному сенсі, а також з урахуванням національних практик аудиту, особливостей нормативної бази у країні, внутрішньофірмових стандартів аудиту, особистого сприйняття аудитором даного терміна та інших факторів.

Як об'єкт дослідження виступатимуть різні види текстів міжнародних стандартів аудиту та професійні документи з аудиту. Доцільно провести аналіз в синхронії (на одному тимчасовому інтервалі), а не в діахронії (зіставлення різних тимчасових періодів), тому можна назвати досліджуваний текст дискурсом (текст, що має прив'язку до об'єктивної реальності, «узятий в подієвому аспекті» [7].

Опис представлення професійного концепту «судження аудитора» в сучасному дискурсі.

Виділимо наступні завдання:

- 1) визначити термінологічну базу дослідження;
- 2) описати особливості представлення вибраного концепту;
- 3) визначити приналежність концепту «судження аудитора» до тієї або іншої групи концептів;
- 4) з'ясувати, наскільки важливе місце займає даний концепт в сучасній аудиторській науці.

Сукупність концептів утворює єдину концептосферу як цілісний і структурований простір. В.А. Маслова розділяє всі концепти на дев'ять основних груп:

- 1) мир (простір, час, батьківщина);
- 2) природа (вода, вогонь, дерево);
- 3) етичні концепти (совість, сором);
- 4) уявлення про людину (геній, юрод, інтелігент);
- 5) соціальні поняття і відносини (свобода, війна);
- 6) емоційні концепти (щастя, радість);
- 7) артефакти (будинки, храм, дзвін);
- 8) наукові знання (філологія, математика);
- 9) концептосфера мистецтва (живопис, музика, скульптура) [7].

До цієї класифікації можна додати професійні концепти, які складаються з двох або більше слів, та мають професійну специфіку. Оскільки концепти про наукові знання не завжди дають змогу розкрити усі шари професійної категорії.

Слід відзначити, що лінгвісти створюють концепти без урахування професійної специфіки терміну (включає одне слово). Тому, спробуємо вперше застосувати методику розробки концепту до професійних понять. Це дозволить більш ґрунтовно з'ясувати аспекти значення категорій аудиту та побудувати концептуальну модель.

Для розробки професійного концепту «судження аудитора» використаємо підходи В.А. Маслової, Ю.С. Степанова та Е. С. Кубряковой [7, 15, 5]? видозмінюючи їх з урахуванням професійного аспекту.

Для встановлення смислового об'єму професійного концепту необхідне наступне:

- 1) на основі професійних матеріалів визначити референтну ситуацію, з якою співвідноситься даний концепт;
- 2) встановити місце концепту в мовній картині професії і національній мовній свідомості через звернення до енциклопедичних і професійних словників (шляхом аналізу словарних дефініцій визначається ядро концепту);
- 3) врахувати особливості етимології (походження) слова професійного концепту (при можливості);
- 4) повернути до аналізу різноманітні контексти (наукові, публіцистичні, філософські і так далі) з метою виявлення периферичних ознак професійного концепту; художні та поетичні контексти у даному випадку не є умисними;
- 5) зіставляючи отримані результати з аналізом асоціативних ядерних зв'язків, зробити висновки про смисловий зв'язок даного професійного концепту з іншими;
- 6) проінтерпретувати професійний концепт в різних аспектах.

В класичному значенні Ю.С. Степанов виділяє три базові структурні компоненти (елементу) концепту – когнітивний образ, інформаційний зміст і інтерпретаційне поле [15].

Образний компонент в структурі концепту складається з двох складових - перцептивного образу і когнітивного (метафоричного) образу, що в однаковій мірі відображають образні характеристики концептуалізованого предмету або явища.

При описі змісту концепту виявлені когнітивні образи в процесі когнітивної інтерпретації повинні бути сформульовані як певні когнітивні ознаки, що входять в структуру концепту. Когнітивні образи важче формулюються в порівнянні з перцептивними, але вони, як правило, численніші, що свідчить про важливе місце, яке вони займають в структурі концепту.

Інформаційний зміст багатьох концептів близький до змісту словарної дефініції ключового слова концепту, але в нього входять тільки диференціюючі денотати концепту ознаки і виключаються випадкові, необов'язкові, оцінні.

Інтерпретаційне поле концепту включає когнітивні ознаки, які в тому або іншому аспекті інтерпретують основний інформаційний зміст концепту, витікають з нього, будучи деяким вивідним знанням, або оцінюють його [16].

Але як показали проведені дослідження, при формуванні професійного концепту дана структура повинна бути модернізована, в першу чергу, за рахунок відходу від чисто лінгвістичних категорій. Так, в основі концепту лежать енциклопедичні словникові дефініції, але, на перший план повинна виходити професійна складова поняття. І інформаційне ядро професійного концепту складають, на нашу думку, нормативне визначення ключового терміну або наукове (можливе власне) трактування професійного поняття.

Проведемо аналіз професійного концепту «судження аудитора»

І. Загальні організаційні моменти

Дослідження концепту «судження аудитора» проводилася у декілька етапів:

1. Короткий виклад етимології слова «судження» на основі статей із спеціалізованих словників. Також дослідження висловів текстів (дискурсу) Міжнародних стандартів аудиту та інших професійних видань щодо «судження аудитора».
2. Перерахування ядерних сем, навколо яких будується периферія концепту, на основі нормативних та довідникових джерел. Для аналізу ядра професійного концепту найдоцільніше скористатися не тільки тлумачним словником, але й професійним глосарієм термінів.
3. Аналіз репрезентацій концепту «судження аудитора» в різних дискурсах. На цьому етапі необхідне включення в роботу текстів з різних джерел: філософських, нормативних (міжнародних стандартів), професійних статей. Аналіз наукових текстів дозволяє створити якнайповнішу картину про структури організації знань терміну, використовуваних з досліджуваними категоріями,

але такий аналіз вимагає уважного підходу і повинен розглядатися окремо в рамках більш спеціалізованої теми.

Інформацію про те, яка частина від всього об'єму професійного концепту реалізується в сучасній мові найчастіше, можна отримати з аналізу дискурсу сучасних статей (наукових та професійних).

Для отримання відомостей про розуміння досліджуваного професійного концепту різними групами носіїв мови (сертифікованими аудиторамі, студентами спеціальності «Облік та аудит», викладачами кафедри обліку та аудиту) необхідно провести асоціативний опит, направлений на виявлення периферичних ознак професійного концепту.

Дослідження професійного концепту «судження аудитора» проводилося шляхом контекстного аналізу. Використання судження інших фахівців (судження бухгалтера, судження оцінювача) не розглядається в даному концепту.

II. Етимологічна довідка (енциклопедична зона)

От латинського *opinio* «думка, погляд», из *opinari* «полагати, предполагати» (восходит к праиндоевропейському **or-* «выбирать»). Англійське *opinion* — с начала XIV века, запозичено зі старофранцузької мови [13]. Етимології слова *judgment* не знайдено. В українській мові судження походить від слова судити – складати думку про кого-, що-небудь, робити висновок, міркувати [17, с.518]. А синонімами терміна є думка, гадка, мисль, міркування, погляд, розуміння, твердження [17, с.171].

У професійній аудиторській літературі термін «професійне судження» офіційно з'явився в Стандартах аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів, виданих за перекладом державною мовою Аудиторською палатою України у 2003 року. І хоча в Глосарії термінів Міжнародних стандартів аудиту першого видання термін «професійне судження» був відсутній, у тексті стандартів аудиту зустрічався у різних варіаціях. «Робота, що її виконує аудитор для формування думки, визначається його судженням про...», - сказано в МСА 200 «Мета та загальні принципи аудиторської перевірки фінансових звітів» [1, с.154]. «При виконанні завдання з надання впевненості, застосовується професійне судження», - відображено в Завданнях з надання впевненості [1, с.143]. «Вибір відповідних процедур є предметом професійного судження згідно з обставинами», - сказано в МСА 530 «Аудиторська вибірка та інші процедури вибіркової перевірки» [1, с.318]. І там же відмічається, що «відбір конкретних статей на підставі судження стосується ризику, не пов'язаного з вибіркою» [1, с.319]. Зазначимо, що у більшості випадків не вказано, що судження належить аудиторів чи іншому фахівцю. Це зрозуміло із контексту стандартів аудиту.

Проте, у професійних концептуальних документах, в яких термін «аудитор» замінено більш широким «професійний бухгалтер», «практик», «фахівець-практик», професійне судження сполучається з цими термінами. Наприклад у Завданнях з надання впевненості 2003 року сказано: «Обсяг документації є питанням професійного судження..., що її розглядає бухгалтер-практик...» [1, с.131]. Міжнародна концептуальна основа завдань з надання впевненості 2007 року видання наголошує: «Практик використовує професійне судження та професійний скептицизм під час оцінки доказів...» [9, с.205]. В редакції і перекладі 2010 року в цієї ж Концептуальній основі сказано, що «Фахівець - практик використовує професійне судження та професійний скептицизм під час оцінки доказів...» [8, с.18].

Таким чином, можна констатувати, що прив'язка концепту «судження» к терміну «аудитор» більш чітко інтерпретує та обмежує його застосування.

Для підтвердження вищевикладеного проаналізуємо дискурс (текст) міжнародних стандартів аудиту різних редакцій та систематизуємо предмет судження аудитора щодо суттєвості у стандартах різних років видання (табл.1).

Таким чином, аналіз дискурсу міжнародних стандартів аудиту доводить, що словосполучення «професійне судження» та «судження аудитора» у контексті професійної аудиторської літератури є синонімами. Проте, тільки фахівці з аудиту розуміють, що професійне судження стосується питань з аудиту. Оскільки інші фахівці - економісти (бухгалтери, оцінювачі) теж можуть застосовувати професійне судження, але у своєму предметному осередку діяльності.

Таблиця 1

Гносеологія судження аудитора щодо суттєвості в Міжнародних стандартах аудиту

МСА 320	Предмет судження щодо суттєвості
ННА 11 «Суттєвість та її взаємозв'язок з ризиком аудиторської перевірки (1998р) [10]	п.1. Оцінка того, що є суттєвим, а що ні, є <i>справою професійного судження аудитора</i> (с.82)
«Суттєвість в аудиті» (2003 р.) [1]	п.4. Оцінка суттєвості є <i>питанням професійного судження</i> (с.254) п1. Оцінюючи суттєвість, крім застосування <i>професійного судження</i> , аудитор державного сектору повинен урахувати будь-які закони або нормативні акти, що можуть вплинути на цю оцінку (с.256)
«Суттєвість в аудиті» (2007 р.) [9]	п.4. Оцінка суттєвості є <i>предметом професійного судження</i> (с.413)
«Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту» (2010 р.) [8]	П. 2. Судження щодо суттєвості робляться з урахуванням супутніх обставин і залежать від розміру або характеру викривлення, або їх поєднання; <i>Судження щодо питань, які є суттєвими для користувачів фінансової звітності, робляться на основі розуміння загальних потреб у фінансовій інформації користувачів як групи</i> (с.330)
	П. 4 (Д 3) Визначення аудитором суттєвості є <i>предметом професійного судження</i> та залежить від розуміння аудитором потреб користувачів фінансової звітності у фінансовій інформації; (наведено умови припущення щодо користувачів) (с.330, 334)
	П. 6. При плануванні аудиту <i>аудитор застосовує судження</i> щодо розміру викривлень, який вважатиметься суттєвим (с.331)
	Д 7. Визначення відсотка, що має застосовуватися до контрольного показника, <i>ґрунтується на професійному судженні</i> (с.335)
	Д 12. Визначення суттєвості виконання не є суто механічним розрахунком, а передбачає <i>застосування професійного судження</i> (с.337)

На основі цієї інформації, можна зробити наступні висновки:

1. Словосполучення «судження аудитора» з'явилося в мові не дуже давно, тобто на первинне значення ще не накладалися нові асоціації. Таким чином, кожна історична епоха не встигла залишити свій слід в семантиці слова. Хоча професійні особливості та національна практика аудиту в кожній країні впливають на трактування терміну.
2. З факту існування аналогів цього слова в інших мовах індоєвропейської сім'ї логічним чином витікає, що концепт «судження аудитора» є універсальним, тобто значущим в культурі різних народів. Формування національних професійних концептів відбувається, коли на одне і те ж початкове значення з ходом часу поступово накладаються нові, такі, що мають національні коннотації і особливості асоціативного ряду.

III. Ядро професійного концепту

Ядро концепту складають зафіксовані в професійних словниках дефініції. У Глосарії термінів Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг розкрито термін «професійне судження» та не указано судження кого? (бухгалтера, аудитора, фахівця) в контексті стандартів аудиту, бухгалтерського обліку та професійної етики. Тому це визначення потребує доповнення та уточнення. Пропозиції зарубіжних (російських) науковців щодо визначення професійного судження аудитора не бралось, в даному випадку, до уваги з приводу

неузгодженості нормативної бази та національної практики аудиту в Україні та Російській Федерації. Тому, було запропоновано власне визначення дефініції «судження аудитора», яке склало інформаційне ядро професійного концепту.

Проте, професійне судження аудитора може розглядатися у кількох аспектах, тому значення цих омонімів абсолютно різні, що створює можливості для проведення роботи по розмежуванню їх втілень в дискурсі.

Когнітивний образ професійного концепту залежить від образу всієї професії взагалі. Тому в даному випадку оскільки аудитор асоціюється з доктором суспільства, то відповідно судження аудитора – з діагнозом (рис. 1).

КОГНІТИВНИЙ ОБРАЗ СУДЖЕННЯ АУДИТОРА

– «діагноз доктора суспільства»

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗМІСТ

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ – застосування необхідних навичок, знань і досвіду в контексті стандартів аудиту, бухгалтерського обліку та професійної етики при прийнятті обґрунтованих рішень щодо плану дій, які прийнятні за обставинами завдання з аудиту (*Міжнародні стандарти аудиту, Глосарій термінів, с.32*)

СУДЖЕННЯ АУДИТОРА - процес застосування професійних знань, навичок та досвіду на засадах скептицизму при виконанні завдань з аудиту в умовах невизначеності для формулювання думки щодо професійних питань (*власне визначення*)

Рис. 1. Професійний концепт «судження аудитора»

IV. Інтерпретаційне поле професійного концепта «судження аудитора»

Проведене дослідження дискурсу професійної літератури (стандартів, статей, публікацій) дозволило виділити периферійні ядерні структури щодо судження аудитора, а саме:

- 1) вид експертної оцінки;
- 2) думка фахівця з аудиту в професійних питаннях;
- 3) форма дискурсивного мислення аудитора;
- 4) розумовий акт аудитора в умовах невизначеності;
- 5) форма прояву професійного скептицизму;
- 6) професійна компетентнісна характеристика;
- 7) головна компетенція (повноваження) аудитора;
- 8) процес висловлення думки аудитора

У даному списку професійні аспекти (шари) концепту як «капусту листя» змінюють (роздягають) зміст досліджуваного терміну (від синоніма «думка» до професійної компетенції). І саме функціональна зона професійного концепту дає змогу зрозуміти багатоаспектність досліджуваної категорії.

Графічне зображення інтерпретаційного поля професійного концепту «судження аудитора» представлено на рис. 2.

Крім ядерних структур, використовуються різні конотації (додаткові семантичні або стилістичні відтінки, які накладаються на основне значення слова і служать для виразу емоційно-експресивного забарвлення). «Судження» предстає виключно в позитивному оціночному ракурсі, використовується для передачі понять, пов'язаних з високим професіоналізмом фахівців з аудиту.

Функціональна зона - вид експертної оцінки; - думка фахівця з аудиту в професійних питаннях; - форма дискурсивного мислення аудитора; - розумовий акт аудитора в умовах невизначеності; - форма прояву професійного скептицизму; - професійна компетентнісна характеристика; - головна компетенція (повноваження) аудитора; - процес висловлення думки аудитора	Зона дискурсу Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів та аудиторів; Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг; Міжнародна концептуальна основа завдань з надання впевненості; Міжнародні стандарти аудиту; Міжнародний стандарт аудиту 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту»; Глосарій термінів Міжнародних стандартів аудиту
Оціночна зона судження аудитора - незалежне, професійне, переконливе, надійне, скептичне, імовірнісне, обґрунтоване, достовірне, об'єктивне, індивідуальне, позитивне, негативне, модифіковане Асоціативна зона незалежність; високий професіоналізм; оцінка ситуації; професіонал-бухгалтер; відповідальність; довіра; об'єктивність; думка професіонала;	Енциклопедична зона думка, гадка, думка, міркування, погляд, розуміння, твердження; (у рос. мові) Суд, отзыв, отчет, мнение, рассуждение, соображение, понимание, взгляд; усмотрение, благоусмотрение, уразумение, глазомер, прозорливість, проницательность; у англ. мові (judgment) рішення, думка, судження, постанова, судові рішення, вирок, засудження, вирішення суду, страшний суд, судилище, суддівство, погляд, розсудливість; (opinion) думка, оцінка, висновок експерта

Рис. 2. Інтерпретаційне поле концепту «судження аудитора»

Так, оціночна зона професійного концепту розкриває якісні характеристики судження, котрі було отримано на основі опитування сертифікованих аудиторів. Вказані якості відносяться до синоніма судження - «думки», не є вичерпаними та можуть доповнюватися.

Також у дану зону було віднесено асоціативні характеристики судження аудитора, висловлені носіями професійної мови (аудиторами, фахівцями з обліку та аудиту). Ця зона носить суб'єктивний характер оцінки та допомагає зрозуміти інтерпретацію концепту представниками професії, що є особливо цінним.

Зона дискурсу текстів нормативних джерел, з однієї сторони, обмежує використання концепту, а з другої, - допомагає інтерпретувати його тільки у рамках однієї професійної спільноти аудиторів.

V. Результати. Таким чином, створив та проаналізував призначення і суть поняття, отримуємо, що *професійний концепт* – це весь потенціал значення слова, що включає, крім основного сенсу, комплекс асоціативних приростів, що реалізуються в мові при певному наборі слів в професійному контексті. При такому розумінні професійний концепт є структурним елементом мовної картини професії, що формується в результаті когнітивної діяльності.

Аналіз розробленого професійного концепту дозволяє виділити наступні його ознаки як одиниці когнітивного аудиту - нового наукового напрямку аудиторської науки:

- 1) це основна одиниця когнітивних процесів (обробка, зберігання, передача знань);
- 2) рамки концепту обмежені професійною діяльністю, хоча межі концепту рухомі;

- 3) асоціативне поле концепту нерозривно пов'язане з професійними подіями;
- 4) це основний осередок професійної культури.

ВИСНОВКИ

Основні висновки даного дослідження можна сформулювати наступним чином:

- 1) уперше здійснена розробка професійного концепту «судження аудитора»; описана методика його розробки та виділені основні його ознаки;
- 2) ядро концепту складають зафіксовані в професійних словниках дефініції. Проте було запропоновано власне визначення дефініції «судження аудитора», яке склало інформаційне ядро професійного концепту;
- 3) встановлено, що когнітивний образ професійного концепту залежить від образу всієї професії взагалі; проведено дослідження дискурсу професійної літератури (стандартів, статей, публікацій) дозволило виділити периферійні ядерні структури щодо судження аудитора.

Подальшій розробці підлягають питання систематизації предмету професійного судження аудитора на засадах аналізу Міжнародних стандартів аудиту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 2001 МФБ. Стандарти аудиту та етики. – К.: ТОВ «Парітет-інформ», 2003. – 712 с.
2. Аскольдов С.А. Концепт и слово / С.А. Аскольдов // Русская словесность: Антология / под ред. В.П. Нерознака. – М.: Academia, 1997. – 30 с.
3. Глосарій термінів. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг – К. : Аудиторська палата України, 2010. – с.11-38.
4. Колесов В.В. Концепт культуры: образ – понятие – символ // Вестник СПбГУ. – 1992. – Вып. 3. – №16. – с. 32-37.
5. Краткий словарь когнитивных терминов / Под общей редакцией Е.С. Кубряковой. – М.: Филол. ф-т МГУ им. М.В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
6. Лингвистический энциклопедический словарь. / Гл. ред. В.Н. Ярцева. – М.: Научное изд-во «Большая Российская Энциклопедия», 2002. – 568 с.
7. Маслова В.А. Введение в когнитивную лингвистику [уч. пособие] / В.А. Маслова. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 296 с.
8. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг – К. : Аудиторська палата України, 2010. – 1027 с.
9. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2007 року. – К.: ТОВ «ІАМЦАУ «Статус», 2007. – 1172 с.
10. Національні нормативи аудиту. Кодекс професійної етики аудиторів України. – К.: Вид-во «Основа», 1999. – 274 с.
11. Попова З.Д. Понятие «концепт» в лингвистических исследованиях / З.Д. Попова, И.А. Стернин – Воронеж, 1999. – 154 с.
12. Пожарицкая И.М. Профессиональное суждение глазами аудиторов Крыма / И.М. Пожарицкая / Развитие бухгалтерського обліку, контролю та аналізу у сучасних концепціях управління: [Текст] : III Міжнар. наук.-практ. конфер, 2013 р., 24-28 трав., м. Судак: [матеріали]. – Сімферополь: ДІАЙПІ, 2013. – С. 170–173.
13. Словарь иностранных слов/ [Електронний ресурс]: // Режим доступу до інформ.: <http://yandex.ua/yandsearch?text=judgment>
14. Слышкин Г.Г. Концептологический анализ институционального дискурса / Г.Г. Слышкин // Филология и культура. – 2001. – С.34-36.
15. Степанов Ю.С. Константы: Словарь русской культуры / Ю.С. Степанов. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с.
16. Телия В.Н. Русская фразеология: Семантический, прагматический, культурологический аспекты / В.Н. Телия. – М.: «Дом», 1996. – 284 с.
17. Універсальний словник української лексики. Синоніми, антоніми, омоніми. / Укл. Нечволод Л.І., Бездітко В.І., Паращич В.В. – Х.- Торсінг плюс, 2009. – 768 с.